

USTVARJALNOST

KAZALO

1	CILJ - KAJ SE BOSTE NAUČILI.....	1
2	KAJ JE USTVARJALNOST IN ZAKAJ JE POMEMBNA	1
2.1	Štirje elementi ustvarjalnosti kot veščine	2
2.2	Vertikalno vs lateralno razmišljanje	4
3	LATERALNO RAZMIŠLJANJE.....	5
3.1	»Google job« eksperiment.....	5
3.2	Možganska nevihta	5
4	KAKO IZBOLJŠATI USTVARJALNOST	7
4.1	Vaje za izboljšanje kreativnosti	7
5	VEŠČINE USTVARJALNOSTI NA DELOVNEM MESTU	8
5.1	Proces ustvarjalnega razmišljanja	10
6	ZAKLJUČEK	11
7	LITERATURA	12

1 CILJ - KAJ SE BOSTE NAUČILI

V tem delu se boste naučili:

- o pomenu ustvarjalnosti kot veščine;
- kako na različne načine iskati rešitve in reševati probleme;
- raziskovati lastno ustvarjalnost in načine, kako jo uporabljati na delovnem mestu.

2 KAJ JE USTVARJALNOST IN ZAKAJ JE POMEMBNA

Ustvarjalnost ali kreativnost je sposobnost, da o neki nalogi ali problemu razmišljamo na nov ali drugačen način. Pomaga nam reševati zapletene probleme in se lotevati nalog na povsem nov način. Ustvarjalnost je tudi sposobnost, da z uporabo domišljije ustvarjamo nove zamisli. Ustvarjalni ljudje imajo edinstven pogled na stvari in so sposobni poiskati nove poti do rešitev in novih priložnosti.

Mnogi ljudje verjamejo, da je ustvarjalnost prirojen talent, ki je omejen samo na umetniško ustvarjanje. To je le ena od mnogih napačnih predstav o ustvarjalnosti. Ustvarjalnost je veščina, ki se je lahko naučimo in jo razvijamo. Poleg tega je ustvarjalno razmišljanje uporabno v vsaki situaciji.

V spodnji tabeli lahko vidite še več predstav o ustvarjalnosti, ki so se izkazale za napačne.

Napačna predstava o ustvarjalnosti	Kaj so o ustvarjalnosti pokazale raziskave
Omejena je samo na umetnost.	Uporabna je pri vseh aktivnostih.
Odvisna je samo od nadarjenosti.	Je veščina, ki se je lahko naučimo.
Je zabavna stvar.	Zahteva trdo delo.
Prinaša originalne rezultate.	Prinaša originalne in uporabne rezultate.

Za ustvarjalnost ne potrebujemo predhodnega znanja.	Določena raven znanja je potrebna.
Prinaša nenadne velike spremembe v razumevanju stvari.	Zahteva poglobljeno razmišljanje in prinaša postopne spremembe v znanju.
Za ustvarjalnost zadoščata domišljajska igra in odkrivanje novega.	Spodbuja igrivost in raziskovanje.

2.1 Štirje elementi ustvarjalnosti kot veščine

Ustvarjalnost kot veščina ima štiri glavne elemente. Če jih združimo, postanejo gonilna sila za iskanje izvirnih idej in reševanje problemov.

- **Radovednost:**
 - pozitivna vedoželjnost;
 - želja po učenju in spoznavanju različnih stvari;
 - zastavljanje smiselnih vprašanj;
 - raziskovanje in odkrivanje;
 - opažanje vzorcev in nepravilnosti.
- **Odprtost za nove ideje:**
 - večja dojemljivost za to, kar življenje ponuja;
 - odprtost za nove ideje;
 - uporaba lateralnega razmišljanja;
 - raziskovanje različnih mnenj in pogledov na stvari;
 - fleksibilnost in prilagodljivost;
 - sposobnost videti več možnih končnih rezultatov nekega dejanja.
- **Domišljija:**
 - ustvarjanje miselnih podob in idej brez spodbude čutil;
 - sposobnost uporabe lastne domišljije;
 - ustvarjanje in izboljševanje idej;
 - izumljanje;
 - raziskovanje in izboljševanje različnih možnosti.
- **Reševanje problemov:**

- sposobnost razumevanja in določevanja problemov;
- oblikovanje, izvrševanje in predstavljanje rešitev;
- izkazovanje iniciative, discipline, vztrajnosti in odpornosti na težave;
- sposobnost ocenjevanja učinka in uspešnosti različnih rešitev.

VAJA

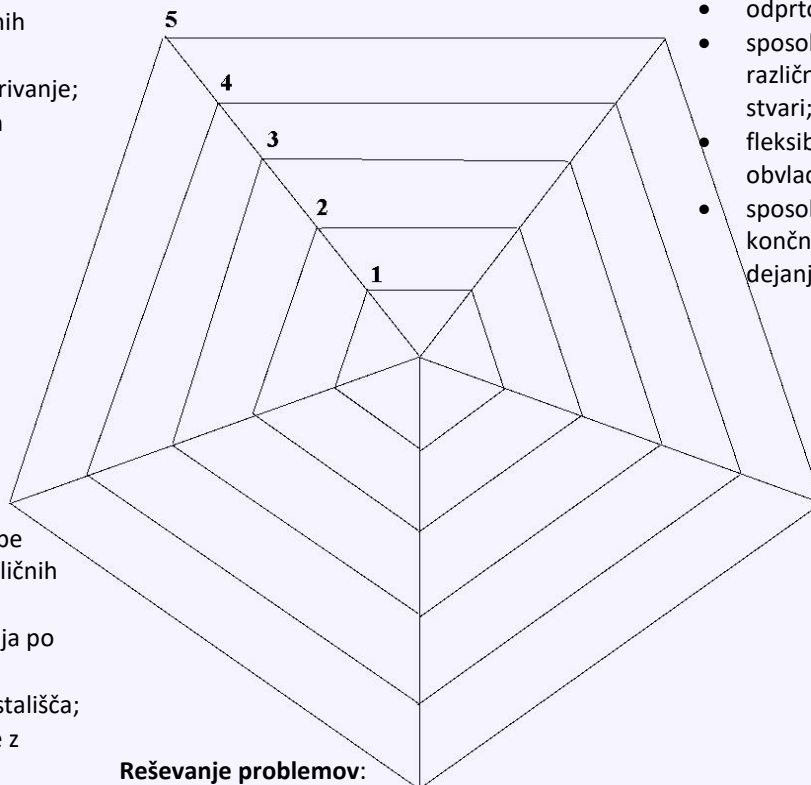
S pomočjo pajko-grama razmislite o svoji ustvarjalnosti. Svoje sposobnosti preverite s pomočjo petih kategorij in jih ocenite na lestvici od 5 (močno) do 1 (šibko). Nato med seboj povežite pike na diagramu, da dobite vizuelno predstavo vaših ustvarjalnih veščin.

Radovednost:

- vedoželjnost;
- zastavljanje smiselnih vprašanj;
- raziskovanje in odkrivanje;
- opažanje vzorcev in nepravilnosti.

Odprtost za nove ideje:

- odprtost za nove ideje;
- sposobnost razumevanja različnih mnenj in pogledov na stvari;
- fleksibilnost, prilagodljivost in obvladovanje negotovosti;
- sposobnost videti več možnih končnih rezultatov nekega dejanja.

Uporaba kreativnosti

- sposobnost uporabe kreativnosti na različnih področjih;
- motiviranost in želja po spremembah;
- zaupanje v lastna stališča;
- dobro sodelovanje z ljudmi.

Reševanje problemov:

- sposobnost določevanja problemov;
- oblikovanje, izvrševanje in predstavljanje rešitev;
- izkazovanje iniciative, discipline, vztrajnosti in odpornosti na težave.

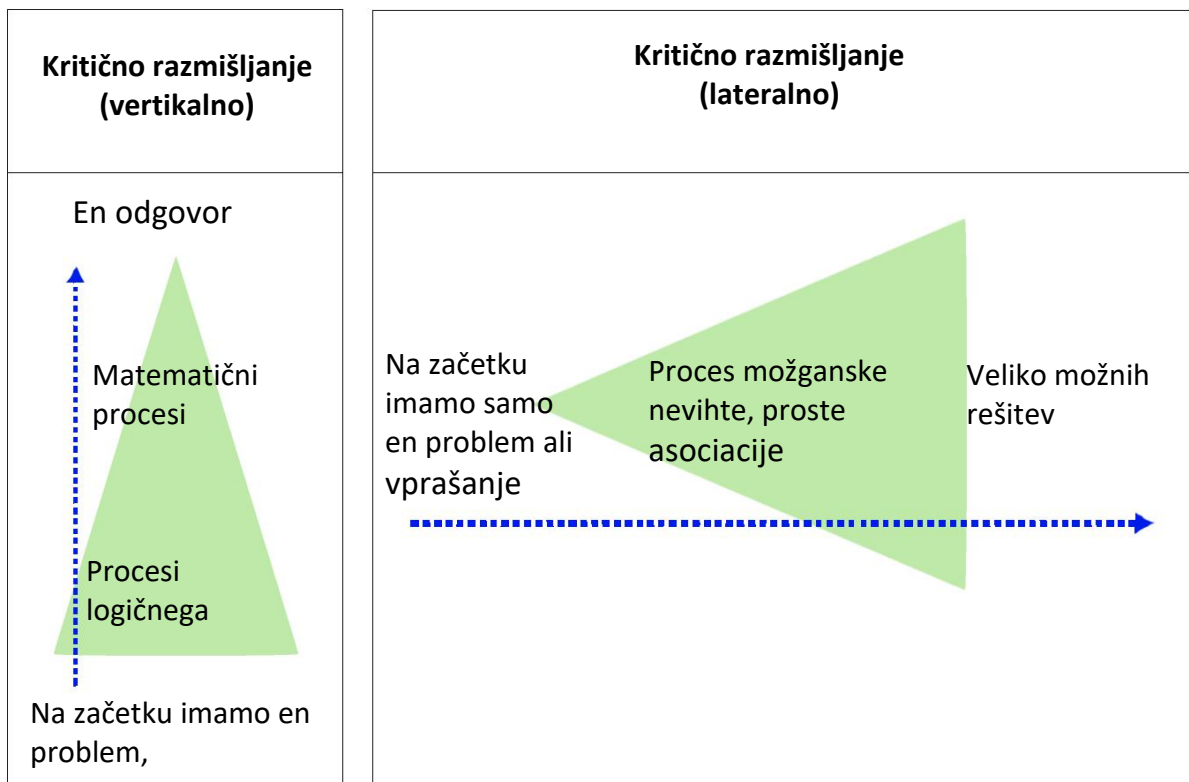
Domšljija:

- Ustvarjanje novih idej
- raziskovanje in izboljševanje različnih možnosti;
- izumljanje.

2.2 Vertikalno vs lateralno razmišljanje

Vertikalno ali tradicionalno razmišljanje uporabljamo takrat, ko se na podlagi dostopnih podatkov korak za korakom premikamo proti logični rešitvi. Cilj takšnega razmišljanja je izbrati eno samo zamisel, ki predstavlja rešitev našega problema. Pri izbiranju rešitve smo osredotočeni na pravilne in napačne rešitve, pri čemer izločimo napačne. Takšno razmišljanje je zaporedno in analitično. Za razliko od tega je lateralno razmišljanje (imenujemo ga lahko tudi razmišljanje »zunaj okvirjev«) horizontalno. Tukaj poskušamo najti čim več idej za možne rešitve, pri tem pa se ne sprašujemo o podrobnostih in njihovi praktični uporabnosti. Lateralno razmišljanje ni zaporedno in pri njem se ne sprašujemo, kaj je prava in kaj napačna rešitev. Namesto analitičnega pristopa uporabljamo provokativni pristop.

Vertikalno in lateralno razmišljanje se dopolnjujeta: brez lateralnega razmišljanja bi bilo vertikalno preveč omejeno, brez vertikalnega pa bi lateralno razmišljanje dajalo preveč možnih rešitev problema, brez načrta, kako jih uporabiti. Lateralno razmišljanje lahko uporabimo pri reševanju problemov, novih načinov dela in inovacij.

VAJA

Spomnite se primera iz službe, šole ali od doma, ko ste morali rešiti nek problem. Katero vrsto razmišljanja ste uporabljali najbolj pogosto? Ste iskali eno samo rešitev ali pa ste poskušali najti več novih načinov, da bi vaše delo naredili bolj učinkovito?

3 LATERALNO RAZMIŠLJANJE

3.1 »Google job« eksperiment

Primer lateralnega razmišljanja ali razmišljanja »izven okvirjev« je tako imenovani »Google job« eksperiment. Diplomant iz New Yorka, ki je želel delati v vrhunski oglaševalski agenciji, je v spletnem iskalniku Google poiskal imena kreativnih direktorjev nekaterih oglaševalskih agencij. Za šest dolarjev je ustvaril Google oglase, ki so se aktivirali, ko so ti direktorji v iskalnik Google vpisali svoje ime. Oglasi so se glasili »Zdravo, (ime kreativnega direktorja), iskanje svojega imena v Googlu je zabavno. Vzeti mene v službo je prav tako zabavno.« Štirje od petih direktorjev, ki jih je tako nagovoril, so ga povabili na razgovor za delo. Dva sta mu službo ponudila. Ta diplomant je vedel, da se za takšne službe prijavlja zelo veliko ljudi in da z običajnim pristopom ne bo uspešen. Vedel je, da za uspeh potrebuje drugačen in provokativen pristop.

3.2 Možganska nevihta

Možganska nevihta je neformalni pristop k reševanju problemov, ki uporablja lateralno razmišljanje. Uporabna je za posameznike ali skupine. Spodbuja nas, da se nam porodijo zamisli, ki se na začetku zdijo rahlo nore. Nekatere med njimi lahko uporabimo za rešitev določenega problema, druge pa nam lahko dajo navdih za nove ideje. Tehnika možganske nevihte ljudem pomaga, da razmišljajo na nove in neobičajne načine.

Za uspešno uporabo tehnike možganske nevihte morate slediti naslednjim preprostim navodilom.

- **Pomembno je čim večje število idej, ne pa njihova kakovost:** na začetku povejte, da ni pomembna kakovost idej, ampak to, da jih imate čim več. Med možgansko nevihto so veljavne vse ideje in predlogi.
- **Ne sodite:** med možgansko nevihto ne kritizirajte, hvalite ali analizirajte idej in predlogov. Tako bo aktivnost potekala hitreje in dala največje možno število idej. Ideje podrobno preglejte in ocenite na koncu. Pri tem uporabljajte bolj konvencionalno razmišljanje.
- **Spodbujajte nenavadne ideje:** sprejmite tudi najbolj nenavadne ideje. V nadaljevanju jih nadgradite in izpopolnite.
- **Ostanite osredotočeni na temo:** razprava in nove ideje morajo biti povezane s temo, ki jo obravnavate.
- **Bodite vizualni:** ideje lahko z barvnimi markerji zapisujete na samolepilne lističe ali na tablo. Lahko jih tudi narišete, ker slike v spominu ostanejo dalj časa.

Da bo vaša možganska nevihta najbolj učinkovita, naredite naslednje.

1. Pripravite skupino: pripravite udobno okolje (dovolj svetlobe, potrebni pripomočki, prigrizki). Udeleženci naj bodo pripravljene na temo, vendar ne preveč, da bo aktivnost potekala dovolj svobodno. Udeleženci naj bodo poznavalci različnih področij, da bodo prispevali raznovrstne ideje. Če se udeleženci med seboj ne poznajo, lahko aktivnost začnejo s spoznavno igro. Na začetku določite osebo, ki bo ideje zapisovala (na primer na tablo ali na računalnik s projektorjem), da jih bodo videli vsi.

2. Predstavite problem: jasno določite problem in cilje, ki jih je treba doseči. Predstavite namen aktivnosti, da se domislite čim večjega števila idej (število je pomembnejše od njihove kvalitete). Udeležencem dajte čas, da v miru zapišejo svoje ideje. Nato jih povabite, da jih predstavijo. Poskrbite, da bodo sodelovali vsi.

3. Usmerjajte razpravo: Potem ko vsi predstavijo svoje ideje, začnite skupinsko razpravo. Namen razprave je nadgraditi in še dodatno razviti predstavljene ideje. K sodelovanju povabite vse udeležence in jih spomnite, naj ne kritizirajo idej drugih. Udeleženci naj poslušajo brez vpadanja v besedo. Razprava naj se drži teme aktivnosti.

4. Ukrepajte: po končani možganski nevihti boste imeli pred sabo več idej. Naslednji korak je, da jih analizirate in med njimi najdete podobnosti. Izberite in v praksi preizkusite tiste, ki ponujajo najboljše rešitve za vaš problem.

4 KAKO IZBOLJŠATI USTVARJALNOST

Ustvarjalnosti se je z vajo mogoče naučiti in jo z vajo okrepiti. Že nekaj preprostih aktivnosti vam lahko pomaga izboljšati vašo ustvarjalnost na delovnem mestu in v življenju nasploh. Razmišljati boste začeli na drugačne načine in dobili izviren pogled na stvari.

V nadaljevanju predstavljamo takšne aktivnosti.

- **Iskanje povezav:** iščete lahko povezave med različnimi idejami in tako rešujete probleme. Povezave pogosto opazite takrat, ko o problemu niti ne razmišljate. Včasih vam lahko nove povezave in rešitve problemov razkrije nekaj, kar ste prebrali, nekaj, kar je nekdo rekel, ali že to, da ste spremenili svoje okolje.
- **Spraševanje:** zastavljanje vprašanj vam pomaga na novo oceniti vaše znanje in razumevanje določene teme. Omogoča vam, da na novo ovrednotite obstoječe delovne postopke, ki so morda že zastareli, in jih tako posodobite.
- **Opazovanje:** ko opazujete svet okoli sebe, vidite ljudi, ki stvari delajo drugače kot vi. To vam lahko da navdih in nove zamisli za izboljšanje vašega načina dela ali pa vas spodbudi, da drugim ljudem pomagate, da postanejo bolj učinkoviti.
- **Povezovanje:** druženje in komunikacija z ljudmi z različnih področij vam lahko da nove ideje in poglede na določen problem.
- **Eksperimentiranje:** tudi če imate zelo nenavadno idejo, je ne zavržite. Preizkusite jo, da ugotovite, če deluje. Zamisli morate izboljševati, dokler ne najdete rešitve za vaš problem.
- **Vsak dan naredite nekaj na drugačen način:** sprememba načina dela vas lahko spodbudi k drugačnemu razmišljanju o vsakdanjih stvareh. To vam da nove ideje in pokaže nove povezave med stvarmi.

4.1 Vaje za izboljšanje kreativnosti

Obstaja veliko vaj in preprostih tehnik, ki vam lahko pomagajo narediti vaše razmišljanje bolj fleksibilno, da boste opazili nova dejstva in povezave med njimi ter našli rešitve za pogoste probleme. Nekatere lahko uporabljate vsak dan in jih spremenite v svoje navade, medtem ko lahko druge uporabljate redno, vendar manj pogosto.

Vaje za vsak dan

- **Redno berite:** zgodbe lahko spodbudijo vašo ustvarjalnost z zanimivimi zapleti, osebami ter novimi in nenavadnimi besedami.
- **Pišite dnevnik:** ob koncu dneva svoje misli zapišite v dnevnik. Tako boste imeli priložnost, da kritično razmislite o svojih dejanjih in idejah.
- **Telovadite:** redna vadba lahko izboljša vaše telesno in psihično zdravje, s tem pa tudi vaše kreativno razmišljanje.

Vaje ustvarjalnosti za posameznike in skupine

- **Uporablajte beležko:** informacije boste bolje razumeli, če med branjem ali poslušanjem predavanja svoje zamisli zapišete ali skicirate v beležko.
- **Izziv krogov:** narišite dvajset krogov, nato nastavite časovnik na 1 minuto. Pred iztekom ene minute naredite iz vsakega kroga sliko, ki se razlikuje od vseh ostalih. Ta vaja vas prisili, da o isti stvari razmišljate na več različnih načinov.
- **Preizkus s sponko za papir:** skupina ljudi ima škatlico sponk za papir in poskuša najti čim več načinov za njihovo uporabo.
- **Zgodba iz slovarja:** na slepo izberite besedo iz slovarja. Poglejte tudi besedo nad njo in besedo pod njo. S temi tremi besedami ustvarite kratko zgodbo. Ta vaja vam lahko pomaga iskati povezave med na videz nepovezanimi stvarmi.
- **Narišite znova:** izberite si predmet in ga vsak dan v tednu narišite znova. Iz dneva v dan opazujte razlike med risbami. Ta vaja izboljša vaš občutek za podrobnosti in vašo sposobnost opažanja novih stvari.

VAJA

Preizkusite nekatere od opisanih vaj. Izberite nekatere med njimi in jih nekaj časa redno ponavljajte. Opazujte, kako se je vaše razmišljanje sčasoma spremenilo.

5 VEŠČINE USTVARJALNOSTI NA DELOVNEM MESTU

V poslovnem svetu je ustvarjalnost visoko cenjena in mnogim koristi, če svojemu delu dodajo nekaj ustvarjalnosti. Ustvarjalnost vam lahko pomaga doseči kratkoročne in tudi dolgoročne cilje. Uspešna podjetja ves čas posodablajo načine dela in spodbujajo ustvarjalne ideje.

Ustvarjalnost je koristna veščina za razvoj novih idej, izboljšavo delovnega procesa, večanje učinkovitosti in razvoja rešitev za zapletene probleme.

Obstajajo preprosti načini za izboljšanje pogojev za delo, kar povečuje ustvarjalnost. V četrtem poglavju smo že predstavili nekatere med njimi. Tukaj jih predstavljamo še več.

- **Sestavite raznolik tim:** v vašem timu naj bodo ljudje z različnimi znanji, da boste imeli širok pogled na stvari.
- **Spremenite način dela:** spremenite svoj ustaljeni način dela. Nobenega razloga ni, da neko stvar zmeraj delate na enk način. Poskusite jo narediti drugače.
- **Spremenite svoje okolje:** preprosta sprememba okolja (na primer drugačna postavitve pohištva, okrasitev prostora z rožami) vas lahko spodbudi, da začnete o svojem delu razmišljati na drugačen način. Če pravila to omogočajo, lahko delate tudi od doma.
- **Poslušajte glasbo:** glasba izboljša vaše počutje in poveča vašo ustvarjalnost. Če je to mogoče, med delom poslušajte glasbo.
- **Vzemite si odmor:** kadar imate zelo težko nalogo, vam bo odmor pomagal, da si zbistrite misli in na nalogo pogledate iz zornega kota, ki ga prej niste opazili.
- **Razmišljajte o dolgoročnih ciljih:** če se preveč posvečate malenkostim, lahko pozabite na vaš glavni cilj. To vam vzame motivacijo in zmanjša vašo ustvarjalnost. Takrat morate stopiti korak nazaj in se spomniti, kaj v resnici želite doseči.
- **Tvegajte:** iskanje novih zamisli in rešitev pomeni, da morate včasih narediti korak v neznano. Zmeraj, kadar na delovnem mestu predlagate neko spremembo, tvegajte. Za ustvarjalnost na delovnem mestu morate imeti pogum za tveganje.

Možganska nevihta: redna uporaba tehnike možganske nevihte s člani vašega tima pomaga ustvariti okolje, v katerem so nove ideje dobrodošle. Med možgansko nevihto upoštevajte vsak predlog. Čeprav morda v

VAJA

Spomnite se vaše zadnje naloge v službi (ali domačega projekta). Katere izmed strategij, ki so opisane tukaj, ste uporabili, da bi bili bolj ustvarjalni in učinkoviti?

5.1 Proces ustvarjalnega razmišljanja

Kadar poskušate razviti novo originalno idejo ali rešiti znan problem na nov način, vam bodo spodaj opisani koraki pomagali najti izvirne rešitve. Vaja in uporaba teh korakov vam bo omogočila, da boste k problemu pristopili inovativno.

1. Zberite vse dostopne informacije: če ste dobro pripravljeni, lahko najdete boljšo rešitev problema. Na ustvarjalno delo se boste najbolje pripravili, če boste prej zbrali vse dostopne informacije o temi ali problemu.

2. Upoštevajte najbolj očitno rešitev: pomembno je, da upoštevate najbolj očitno rešitev vašega problema, ker jo lahko uporabite kot podlago za iskanje bolj učinkovitih rešitev (na primer takšno, ki zahteva manj časa in finančnih sredstev).

3. Z možgansko nevihto poiščite dodatne rešitve: namenite dovolj časa tehniki možganske nevihte, da najdete čim več mogočih rešitev. Naredite seznam najboljših in poskusite k problemu pristopiti na nov način. Skupinska aktivnost možganske nevihte omogoča, da istočasno zberemo ideje več ljudi. Na podlagi slednjih lahko oblikujemo nove ideje in rešitve.

4. Razmislite, kako so različne teme povezane med seboj: bodite pozorni na to, kako so različne teme med seboj povezane in kako se ujemajo. Na podlagi teh povezav oblikujte nove ideje in izločite tiste, ki se z njimi ne ujemajo.

5. Uporabite rešitev v praksi: preglejte seznam novih idej in v praksi preizkusite tiste, ki imajo največ možnosti za uspeh. Medtem ko jih preizkušate, razmišljajte o možnih novih idejah. Preizkušanje idej v praksi vam bo pomagalo ugotoviti, katere korake vašega ustvarjalnega procesa lahko izboljšate ali spremenite, da boste dosegli boljše rezultate.

VAJA

Izberite si nalogo in jo poskušajte rešiti z uporabo petih korakov procesa ustvarjalnega razmišljanja.

6 ZAKLJUČEK

V sodobnem svetu je ustvarjalnost postala pomemben del delovnega procesa na vseh ravneh; od prodajnega pulta do sestanka upravnega odbora velikega podjetja, od posameznega zaposlenega do organizacije v celoti. Raziskave kažejo, da lahko ustvarjalnost zaposlenih veliko pripomore k razvoju podjetja. Prav tako velja, da ustvarjalni timi dosegajo boljše rezultate in so bolj učinkoviti pri porabi sredstev. Ustvarjalna podjetja so finančno bolj uspešna, ker namerno spodbujajo ustvarjalnost, da izboljšujejo ali razvijajo nove izdelke, storitve ali delovne procese.

7 LITERATURA

Batey, M. (March 28, 2012). Creativity is the Key Skill for the 21st Century. The Creativity Post. URL:

[https://www.creativitypost.com/article/creativity is the key skill for the 21st century](https://www.creativitypost.com/article/creativity-is-the-key-skill-for-the-21st-century)

Cambridge International. Chapter 4: Innovation and Creativity. URL:

<https://www.cambridgeinternational.org/Images/426483-chapter-4-innovation-and-creativity.pdf>

Davis, M. (October 14, 2019). The most undervalued skill? Lateral thinking. Big Think. URL:

[https://bigthink.com/mind-brain/lateral-](https://bigthink.com/mind-brain/lateral-thinking/)
<http://www.debonothinkingsystems.com/tools/lateral.html#rebellitem=1#rebellitem1>

Dr Edward de Bono. What is Lateral Thinking? URL: <https://www.edwddebono.com/lateral-thinking>

Indeed Career Guide. Creativity Skills: Definition, Tips and Examples. URL:

<https://www.indeed.com/career-advice/career-development/creativity-skills>

Indeed Career Guide. 18 Creativity Exercises to Improve Creative Thinking and Problem-

Solving at Work. URL: <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/creativity-exercise#2>

Indeed Career Guide. Your Guide to Improving Your Creativity at Work. URL:

<https://www.indeed.com/career-advice/career-development/improving-creativity-at-work>

Indeed Career Guide. How to Develop Creative-Thinking Skills in 5 Steps. URL:

<https://www.indeed.com/career-advice/career-development/how-to-develop-creative-thinking-skills>

Mind Tools. Brainstorming. URL: <https://www.mindtools.com/brainstm.html>

SlideShare. Creative Thinking. URL: <https://www.slideshare.net/toloca/creative-thinking-14492355>

Skills Development Scotland. Learning Resource 5: Introduction to Creativity Skills. URL: <https://education.gov.scot/improvement/documents/dyw41-intro-to-creativity-skills.pdf>

System Innovation. Lateral Thinking. URL: <https://systemsinnovation.io/lateral-thinking/>